

BIBLIJA

OSAMNAESTI TJEDAN ČITANJA

OŽUJAK 2017.	STARI ZAVJET	NOVI ZAVJET
84. dan čitanja, ponedjeljak, 27. ožujka	Suci 1-3	Lk 7, 31-50
85. dan čitanja, utorak, 28.ožujka	Suci 4-6	Lk 9, 23-43
86. dan čitanja, srijeda, 29. ožujka	Rut 1-4	Lk 9, 44-62
87. dan čitanja, četvrtak, 30. ožujka	1 Sam 1,1-4,11	Lk 10, 1-20
88. dan čitanja, petak, 31. ožujka	1 Sam 4,12-8,22	Lk 10, 21-42

Novi zavjet

Lukino evanđelje

Luka - povjesničar i/ili teolog!?

Lukino evanđelje se i u teološkome i u književnome smislu znatno razlikuje od drugih dvaju sinoptičkih evanđelja. Luka se ne odlikuje samo sjajnim pripovjedačkim stilom, već i prepoznatljivim nastojanjem da stvori povijesno djelo, što je tada bilo na cijeni. U tu svrhu, kao jedini od evanđelista, napravio je karakterističan proslov (Lk 1, 1-4), u kojemu čitatelju otkriva kako je koristio mnoge izvore, nakon što ih je kritički proučio, da bi napisao »izvješće o događajima koji se ispuniše među nama«. Kao i Mateju, i Luki su glavni izvori bili Markovo evanđelje i nepoznato djelo imenovano kao Q. Uz to, velik dio svoje građe crpio je iz vlastitih izvora, za koje je teško reći jesu li bili u pisanom ili usmenom obliku (hvalospjevi, prispodobe, čudesa...). Za razliku od Marka koji piše evanđelje kako bi Crkvi pružio navještaj u pisanom obliku, Luka svoje djelo zamišlja kao izvješće o događajima, što znači da će u njemu povijest biti ispred navještaja. Pišući između g. 80. i 90. po Kr., Luka ne taji da nije očevidac tih događaja, već piše na temelju izvora, iza kojih pak stoje »očevici i sluge Riječi«. Pritom dakako misli na apostole i njihove suradnike koji su stajali u službi navještaja.

Povijesno djelo

Premda smo navikli sva četiri evanđelja svrstavati u istu književnu vrstu, Lukino se evanđelje osjetno razlikuje od drugih. Autor ga je svjesno zamislio kao povijesno djelo pisano prema helenističkim pravilima pisanja povijesnih djela. Ta pravila je već davno prije formulirao Tukidid (460-400. pr. Kr.), koji posebno naglašava kako povjesničar, uz pisane izvore, mora uzeti u obzir i mišljenja još živućih svjedoka događaja o kojima piše, da bi što bolje ušao u trag istini. Nezaobilazan dio svakoga povijesnog djela bio je proslov (prolog), gdje je trebalo navesti cilj, temu i glavne teze djela. Autor je svoje čitatelje morao uvjeriti kako je tema njegova djela od izvanredne važnosti i da je baš on kvalificiran da je obradi. Svaki takav proslov sadržavao je naznaku teme, izraz nezadovoljstva s njezinim prijašnjim prikazom, okolnosti koje su autora potaknule na pisanje, kritičko istraživanje teme i raspolaganje izjavama svjedoka te osobni stav prema događajima o kojima želi pisati. Sve to nalazimo u Lukinu proslovu: spominjanje izvora i svjedoka, uvjeravanje kako je sve »pomno« proučio i odlučio sve napisati »po redu«, a cilj mu je da se Teofil uvjeri u »pouzdanost« nauka koji je primio. Iako to nije izričito rekao, Luka svoje izvore smatra neadekvatnim da odgovore na izazov pred kojim se Teofil nalazi.

18. tjedan, 84. dan čitanja, ponedjeljak, 27. ožujka 2017.

Suci 1-3 Lk 7, 31-50

Svrha Lukina evanđelja

Pišući Teofilu da je cilj njegova djela »da se tako osvjedočiš o pouzdanosti svega u čemu si poučen«, Luka misli da će to postići tako što će »sve po redu napisati«. Obje te rečenice formulirane su općenito i neodređeno, tako da nije lako reći što se pod njima podrazumijeva. Ako pođemo od toga da je Luka u biti zadržao Markov raspored u prikazu Isusova života i djelovanja, onda je doista nejasno što znači to Lukino »po redu«. Pogotovo se to ne smije ograničiti na provjeru točnosti povijesnih i zemljopisnih podataka. Iako je Luka napravio nekoliko manjih ispravaka Markova teksta, nema nikakvih naznaka da mu je cilj bio ozbiljna provjera čisto povijesnih podataka. Luka nema samo povijesni interes sa svojim djelom. On ne piše samo zato da sačuva zabilježene povijesne činjenice. I u njega je kao i u drugih evanđelista povijest u službi teologije i navještaja, samo što on povijesti posvećuje daleko više pozornosti. On povijest Isusa Krista i njegove Crkve želi prikazati važnima za cijeli svijet i opću povijest.

O kakvoj je »pouzdanosti« riječ?

Na što smjera *pouzdanost* (asphaleia) onoga u čemu je Teofil poučen. Izraz se nalazi još tri puta u Djelima apostolskim i svaki put je riječ o pouzdanom osloncu u suprotstavljanju proturječnim tvrdnjama. Ako pođemo od toga da je Teofil bio kršćanin ili u najmanju ruku katekumen, onda riječ može biti samo o kršćanskom učenju koje neki dovode u sumnju. Moguće je da se radi i o krizama svakidašnjice vjerskoga života koje su na prijelazu u poslijepostolsko vrijeme proživljavale kršćanske zajednice. I drugi mlađi novozavjetni spisi pretpostavljaju kopnjenje prvotnoga žara i zanosa koji su resili prve kršćane, zahlađenje bratske ljubavi u zajednicama, razočaranost zbog sve jačega pritiska poganske i židovske okoline (usp. Heb; 1 Pt; Jak). U svakom slučaju, ni Lukino evanđelje ni Djela apostolska ne odaju dojam krize koja bi dolazila od nekoga određenog krivovjerja.

Knjiga o sucima

DODACI

1. SVETIŠTE MIKE I DANA

Mikino kućno svetište

17 Bijaše u Efrajimovoj gori čovjek po imenu Mikajehu. ²On reče majci: "Tisuću i sto srebrnih šekela što su ti ukradeni i zbog kojih si izustila kletvu - uši su je moje čule - taj je novac kod mene, ja sam ga uzeo." Mati mu odgovori: "Jahve te blagoslovio, sine moj!" ³I Mikajehu vrati joj tisuću i sto srebrnih šekela. A mati mu njegova reče: "Te sam novce posvetila Jahvi iz svoje ruke za tebe, sine moj, da se izdjela za to rezan ili ljeveni idol. I evo, za to ih dajem."

⁴Majka uze dvije stotine srebrnih šekela i dade ih zlataru. On načini od njih rezani i ljeveni idol koji postaviše u Mikajehuvoj novoj kući. ⁵On mu sagradi svetište, zatim načini efod i terafe te posveti jednoga od svojih sinova da mu bude svećenik. ⁶U to vrijeme u Izraelu nije bilo kralja i svatko je radio po miloj volji.

⁷Bijaše neki mladić iz Betlehema u Judi, iz Judina plemena; bio je levit i boravio je ondje kao došljak. ⁸Taj čovjek ode iz grada Betlehema u Judi da se nastani na kakvu prikladnu mjestu kao došljak. Putujući, dođe u Efrajimovu goru do Mikine kuće. ⁹Mika ga upita: "Odakle dolaziš?" "Ja sam levit iz Judina Betlehema", odgovori mu on, "i putujem da se negdje nastanim." ¹⁰"Ostani kod mene", reče mu Mika, "i budi mi ocem i svećenikom, a ja ću ti davati deset srebrnih šekela na godinu, haljine i hranu." I levit uđe.

¹¹Levit je pristao da ostane u njega, i mladić mu bijaše kao jedan od sinova. ¹²Mika posveti levita za svećenika; mladić je postao njegovim svećenikom i živio je u Mikinoj kući. ¹³"Sad znam", reče Mika, "da će mi Jahve učiniti dobro kad imam levita za svećenika."

Danovci traže zemljište

18 U ono vrijeme ne bijaše kralja u Izraelu. Tada je Danovo pleme tražilo zemljište gdje da se naseli, jer mu do toga dana nije dopalo zemljište među Izraelovim plemenima. ²Zato poslaše Danovci petoricu ljudi iz svoga plemena, ljude osobito hrabre iz Sore i Eštaola, da izvide i upoznaju zemlju. I rekoše im: "Idite, istražite zemlju." I oni dođoše u Efrajimovu goru, do Mikine kuće, i ondje zanočiše. ³Kako bijahu blizu Mikine kuće, poznaše glas mladog levita; svratiše se onamo te ga upitaše: "Tko te doveo ovamo? Što tu radiš? I što ćeš tu?"

⁴A on im odgovori: "Mika je učinio sa mnom tako i tako. On me najmio, a ja mu služim kao svećenik." ⁵"Upitaj Boga", kazaše mu, "da znamo hoće li nam uspjeti put koji smo poduzeli." ⁶"Idite u miru", odgovori im svećenik, "put na koji ste pošli po volji je Jahvi." ⁷Tada odoše ona petorica i stigoše u Lajiš. I vidješe da narod koji prebiva u njemu živi bez straha - po običaju Sidonaca - bezbrižno i mirno; imaju svega što rodi zemlja, daleko su od Sidonaca i nemaju nikakvih odnosa s Aramejcima.

Kad se vratiše svojoj braći u Sori i Eštaolu, braća ih upitaše: "Što ste doznali?" ⁹Oni odgovoriše: "Na noge! Navalimo na njih! Zemlja koju smo vidjeli vrlo je dobra. O vi, lijenčine! Ne oklijevajte navaliti da osvojite tu zemlju. ¹⁰Kada dođete, naći ćete ondje bezbrižan narod. Zemlja je prostrana. Bog je predao u vaše ruke mjesto koje ne oskudijeva ni u čemu što rodi zemlja!"

Seoba Danovaca

¹¹Tako je odande krenulo šest stotina naoružanih ljudi iz Danova plemena iz Sore i Eštaola. ¹²Krenuli su i utaborili se u Kirjat Jearimu u Judi. Zato se to mjesto naziva do današnjeg dana Danovim taborom, a nalazi se na zapadu od Kirjat Jearima. ¹³Odatle se zaputiše u Efrajimovu goru i dođoše do Mikine kuće. ¹⁴A ona petorica što bijahu išla izviđati zemlju rekoše svojoj braći: "Znate li da u ovim kućama imaju efod, terafe i ljeveni idol? Sada

Knjiga o sucima

pazite što ćete raditi." ¹⁵Skrenuvši, oni uđoše u kuću mladog levita, u Mikinu kuću, i pozdraviše ga. ¹⁶I dok je šest stotina naoružanih ljudi od Danovih sinova stajalo pred vratima, ¹⁷ona petorica što su išla izviđati zemlju uđoše, uzeše efod, terafe i ljeveni idol, a svećenik stajaše na pragu pokraj šest stotina naoružanih ljudi.

¹⁸Kad su ušli u Mikinu kuću i uzeli efod, terafe, rezani i ljeveni idol, svećenik im reče: "Što to radite?" ¹⁹"Šuti", odgovoriše mu. "Stavi ruku na usta i hajde s nama. Bit ćeš nam otac i svećenik. Zar ti je bolje biti svećenikom u kući jednog čovjeka nego da budeš svećenikom jednog plemena i roda u Izraelu?"

²⁰Svećenik se obradova; uze on efod, terafe i rezani i ljeveni idol te ode s ljudima.

²¹Vrativši se na put kojim su krenuli, odoše pustivši naprijed žene i djecu, stoku i dragocjenosti. ²²Bijahu već daleko od Mikine kuće, kad gle - ljudi što življahu u susjednim kućama, blizu Mikine, uzbunili se i krenuli u potjeru za Danovcima. ²³Kada počеше vikati za Danovim sinovima, oni se obazreše i rekoše Miki: "Što ti je? Što ste se skupili?" ²⁴On odgovori: "Uzeli ste moga boga koga sam sebi načinio i svećenika te odlazite. A što ostaje meni? I još mi kažete: 'Što ti je?'" ²⁵Danovci mu odgovore: "Da te više nismo čuli! Jer bi gnjevni ljudi mogli udariti na vas te bi upropastio sebe i svoju kuću!" ²⁶Danovci odoše dalje, a Mika, videći da su jači od njega, okrenu se i vrati kući.

Osvajanje Lajiša - Utemeljenje Dana i njegova svetišta

²⁷I tako, uzevši boga što ga je načinio Mika i svećenika koga je najmio da mu služi, Danovci navališe na Lajiš, na mirne i spokojne ljude, te ih posjekoše oštrim mačem i spališe grad. ²⁸Nikoga ne bijaše da pomogne Lajišanima, jer bijahu daleko od Sidona i ne imahu nikakvih odnosa s Aramejcima, a osim toga grad bijaše u dolini koja se pruža prema Bet-Rehobu. Potom su opet sagradili grad i nastanili se u njemu. ²⁹I nazvaše ga Dan, po imenu svoga pretka Dana, koji se rodio Izraelu. A prije se grad zvao Lajiš.

³⁰I Danovci namjestiše sebi rezani i ljeveni idol. A Jonatan, sin Geršona, sina Mojsijeva, a zatim njegovi sinovi, bijahu svećenici Danova plemena do dana kada je narod bio odveden u izgnanstvo. ³¹I stajaše im onaj rezani i ljeveni idol što ga je Mika načinio, i ostade ondje za sve vrijeme dokle Dom Božji bijaše u Šilu.

2. ZLOČIN U GIBEI I RAT PROTIV BENJAMINA

Efrajimov levit i njegova inoča

19 U ono vrijeme kad u Izraelu još ne bijaše kralja, živio neki čovjek, levit, kao došljak na kraju Efrajimove gore. Uzeo on za inoču ženu iz Judina Betlehema. ²Rasrdivši se jednom, njegova ga inoča ostavi i vrati se u očevu kuću u Judin Betlehem i bila je ondje neko vrijeme, kakva četiri mjeseca. ³Njen muž ode k njoj da je urazumi i dovede natrag; imao je sa sobom slugu i dva magarca. Dok je prilazio kući oca mlade žene, opazi ga tast i veselo mu iziđe u susret. ⁴Tast, otac mlade žene, zadrži ga tri dana kod sebe te su jeli, pili i noćivali. ⁵Četvrtoga dana uraniše; levit se spremao da ide, kad otac mlade žene reče zetu: "Okrijepi se zalogajem kruha, pa onda idite." ⁶I tako sjedoše te su obojica jela i pila, a onda otac mlade žene reče čovjeku: "Hajde, ostani još noćas i provešeli se!" ⁷A kad čovjek ustade da pođe, tast uze navaljivati na njega te on još jednom ondje prenoći. ⁸Petoga dana levit urani da krene, ali mu otac mlade žene reče: "Okrijepi se najprije!" Tako su proveli vrijeme jedući zajedno dok se nije nagnuo dan. ⁹Muš ustade da ide, s inočom i slugom, kad mu tast, otac mlade žene, reče: "Evo se dan nagnuo k večeru. Prenoći još ovdje i provešeli se, pa sutra uranite na put i vratite se svom šatoru." ¹⁰Ali čovjek ne htjede prenočiti nego ustade i krenu. Tako je došao do pred Jebus, to jest Jeruzalem. S njim su bila dva osamarena magarca, inoča i sluga.

Knjiga o sucima

Zločin ljudi iz Gibee

¹¹Kad su bili blizu Jeruzalema, dan se već jako nagnuo, pa sluga reče svome gospodaru: "Hajde da se svratimo u taj jebusejski grad da tu prenoćimo." ¹²Ali mu gospodar odgovori: "Nećemo se svraćati u grad tuđinaca koji nisu Izraelci, nego ćemo ići do Gibee." ¹³Još reče sluzi: "Hajde, požurimo se da stignemo u koje od tih mjesta gdje ćemo prenoćiti, u Gibeu ili Ramu." ¹⁴I prodoše, nastavljajući put. Kad su stigli pred Benjaminovu Gibeu, sunce je zapadalo. ¹⁵Oni skrenuše onamo da prenoće u Gibeii. Ušavši, levit sjede na gradskom trgu, ali ne bijaše nikoga da ih primi u kuću da prenoće.

¹⁶I dođe neki starac koji se predvečer vraćao s posla u polju. Bijaše to čovjek iz Efrajimove gore; življavaše u Gibeii kao došljak, a svi žitelji toga mjesta bijahu Benjaminovci. ¹⁷Podigavši oči, ugleda putnika na gradskom trgu: "Odakle dolaziš i kamo ćeš?" - upita ga starac. ¹⁸A on mu odgovori: "Idemo od Judina Betlehema, na kraj Efrajimove gore. Ja sam odande. Išao sam u Judin Betlehem i vraćam se kući, ali nema nikoga da me primi k sebi u kuću. ¹⁹Imam i slame i krme za svoje magarce, a i kruha i vina za sebe, za svoju ženu i za momka koji prati mene, tvoga slugu. Imamo svega dosta." ²⁰"Mir s tobom i dobro mi došao", odgovori starac. "Moja je briga što ti je potrebno, samo nemoj noćiti na trgu." ²¹I uvede ga u svoju kuću i baci krme magarcima. Putnici su oprali noge, a onda jeli i pili.

²²Dok su se oni krijepili, gle, neki građani, opaki ljudi, okružišu kuću i, lupajući svom snagom o vrata, rekoše starcu, gospodaru kuće: "Izvedi toga čovjeka što je ušao u tvoju kuću da ga se namilujemo." ²³Tad iziđe domaćin iz kuće i reče im: "Ne, braćo moja, ne činite zla. Taj je čovjek ušao u moju kuću, zato ne činite bezakonja. ²⁴Evo, moja je kći djevica, prepustit ću vam je. Činite od nje što vam drago, ali ovom čovjeku ne činite bezakonja." ²⁵Ljudi ga ne htjedoše poslušati. Tad onaj čovjek uze inoću te im je izvede. Oni su je silovali i zlostavljali svu

noć do jutra, a kad je zora zabijeljela, pustiše je.

²⁶Pred zoru žena dođe i pade na ulaz kuće onog čovjeka gdje je bio njen gospodar i ležala je ondje dok se nije razdanilo. ²⁷Njen je gospodar ujutro ustao, otvorio kućna vrata te izišao da nastavi put, kad spazi ženu, svoju inoću, kako leži na kućnim vratima s rukama na pragu. ²⁸"Ustani, idemo!" - reče joj. Ali ne bijaše odgovora. Onda je uze, natovari na magarca i krenu na put da se vrati kući. ²⁹Kada je došao kući, trže nož i uze mrtvo tijelo inočino, rasiječe ga, ud po ud, na dvanaest dijelova te ih razasla u sve krajeve Izraela. ³⁰I tko god vidje reče: "Ovakvo što se nije dogodilo od dana kada su Izraelci izašli iz Egipta do današnjeg dana. Valja o tome promisliti, vijećati i govoriti."

Evandjelje po Luki

III. ISUSOVO DJELOVANJE U GALILEJI

Poslanje dvanaestorice

9 Sazva dvanaestoricu i dade im moć i vlast nad svim zlodusima i da liječe bolesti. ²I posla ih propovijedati kraljevstvo Božje i liječiti bolesnike. ³I reče im: "Ništa ne uzimajte na put: ni štapa, ni torbe, ni kruha, ni srebra! I da niste imali više od dvije haljine! ⁴U koju god kuću uđete, ondje ostanite pa odande dalje pođite. ⁵Gdje vas ne prime, iziđite iz toga grada i stresite prašinu s nogu za svjedočanstvo protiv njih."

⁶Oni krenuše: obilazili su po selima, navješćivali evandjelje i liječili posvuda.

Herod i Isus

⁷Dočuo Herod tetrah sve što se događa te se nađe u nedoumici jer su neki govorili: "Ivan uskrsnu od mrtvih"; ⁸drugi: "Pojavio se Ilija"; treći opet: "Ustao je neki od drevnih proroka." ⁹A Herod reče: "Ivanu ja odrubih glavu. Tko je onda ovaj o kom toliko čujem?" I tražio je priliku da ga vidi.

Isus hrani pet tisuća ljudi

¹⁰Apostoli se vrate i isripovjede što su učinili. Isus ih povede sa sobom i povuče se nasamo u grad zvani Betsaida. ¹¹Saznalo to mnoštvo po pođe za njim. On ih primi te im govoraše o kraljevstvu Božjem i ozdravljaše sve koji su trebali ozdravljenja.

¹²Dan bijaše na izmaku. Pristupe dakle dvanaestorica pa mu reknu: "Otpusti svijet, neka pođu po okolnim selima i zaseocima da se sklone i nađu jela jer smo ovdje u pustu kraju." ¹³A on im reče: "Podajte im vi jesti!" Oni rekoše: "Nemamo više od pet kruhova i dvije ribe, osim da odemo kupiti hrane za sav ovaj narod." ¹⁴A bijaše oko pet tisuća muškaraca.

Nato će on svojim učenicima: "Posjedajte ih po skupinama, otprilike po pedeset." ¹⁵I učine tako: sve ih posjedaju. ¹⁶A on uze pet kruhova i dvije ribe, pogleda na nebo, blagoslovi ih i

razlomi pa davaše učenicima da posluže mnoštvo.

¹⁷Jeli su i svi se nasitili. I od preteklih ulomaka nakupilo se dvanaest košara.

Petrova vjeroispovijest

¹⁸Dok je jednom u osami molio, bijahu s njim samo njegovi učenici. On ih upita: "Što govori svijet, tko sam ja?" ¹⁹Oni odgovoriše: "Da si Ivan Krstitelj, drugi: da si Ilija, treći opet: da neki od drevnih proroka usta." ²⁰A on im reče: "A vi, što vi kažete, tko sam ja?" Petar prihvati i reče: "Krist - Pomazanik Božji!"

²¹A on im zaprijeti da toga nikomu ne kazuju.

Prvi navještaj muke i uskrsnuća

²²Reče: "Treba da Sin Čovječji mnogo pretrpi, da ga starješine, glavari svećenički i pismoznanci odbace, da bude ubijen i treći dan da uskrsne."

Novi zavjet

Lukino evanđelje

Evanđelje na pozornici svijeta

U Lukinoj teološkoj koncepciji povijesti spasenja koja se nastavlja u povijesti Crkve zanimljiv je odnos Židova i pogana.

Liberalna protestantska egzegaza Lukino zanimanje za povijest tumačila je izdajom evanđelja. Luki se predbacivalo da je time razvodnio evanđelje prilagođujući ga svijetu, da je milost zamijenio naravnom etikom, a navještaj čuvanjem tradicije. Pritom se premalo uzimalo u obzir Lukino iskustvo s vremenom u kojemu je živio kao i njegovo dotadašnje iskustvo sa sudbinom evanđelja, ne samo među Židovima već i na širokom prostoru Rimskoga Carstva. Može se slobodno reći da je riječ o dvostrukom pozitivnom iskustvu: kao negdašnji Pavlov suradnik, Luka je bio svjedok uspješnosti evanđelja, o čemu svjedoče brojne kršćanske zajednice diljem Rimskoga Carstva; s druge strane, Luka je doživljavao da je taj poganski svijet u načelu otvoren evanđelju. Za vjeru rimskoga satnika Isus kaže: »Ni u Izraelu ne nađoh tolike vjere«. I jedno i drugo iskustvo za Luku je bio izazov da dalje razmišlja o sudbini tih zajednica, ali i evanđelja za koje je trebalo svjedočiti »u Jeruzalemu, po svoj Judeji i Samariji i sve do kraja zemlje«. To je programska rečenica za cijelu knjigu Djela apostolskih.

Pitanja svakidašnjice kršćanskoga života

U takvomu teološkom razmišljanju Luki su se nametnula sasvim određena pitanja svakidašnjega kršćanskog života u poganskoj dijaspori, pogotovu ona socijalno-etičke naravi, otvaranja Crkve prema svijetu na društvenom i političkom planu, pitanja daljnjeg organiziranja unutarnjeg crkvenog života itd. Razlog drukčije naravi bio je trajno sučeljavanje sa židovskim povijesnim tradicijama, posebice sa židovskom apokaliptičkom misli, u kojoj je glavno pitanje bilo skorašnji svršetak svijeta i povijesti. Lukin povijesni način razmišljanja i potreba osiguranja mirnoga života i rasta Crkve u poganskom Rimskom Carstvu nužno je vodio prema oslobađanju evanđelja od pretjeranog apokaliptičkog ruha, a to znači suočavanje s činjenicom da se nije ispunilo Pavlovo predviđanje o »kratkoći vremena« i skorašnjem ponovnom Kristovu dolasku. No povijest za Luku nije suprotnost evanđelju, već mjesto njegove uspješnosti i čvrst temelj koji ga čuva od bezvremenskog ideologiziranja. Luka je zaslužan da se Pavlov oblik navještaja evanđelja ne pretvori u prezir svijeta, već da bude trajan kvasac promjene svijeta i povijesti.

18. tjedan, 85. dan čitanja, utorak, 28.ožujka 2017.

Suci 4-6 Lk 9, 23-43

Odnos Židova i pogana

U Lukinoj teološkoj koncepciji povijesti spasenja koja se nastavlja u povijesti Crkve zanimljiv je odnos Židova i pogana. Iako je Isus najavljen kao potomak Davidov koji će »kraljevati nad domom Jakovljevim uvijek«, već je iz njegova rodoslovlja, kako ga Luka donosi, jasno da će biti spasitelj svih, što anđeli i najavljuju prilikom njegova rođenja. Odmah nakon teksta koji govori o njegovu neprihvatanju u Nazaretu, Luka donosi dva starozavjetna primjera Božjega djelovanja s poganima: u vrijeme gladi udovica iz Sarfate Sidonske, dakle poganka, ugošćuje proroka Iliju, a Bog po njemu čini dvostruko čudo; Naaman Sirac, opet jedan poganin, traži pomoć od Izraelova proroka Elizeja i biva uslišan. Luka želi reći kako je time već u Starom zavjetu naznačeno da je Bog spasenje namijenio i poganima. Isus to potvrđuje znakovito šaljući 70 odnosno 72 učenika koji simboliziraju puninu poganskih naroda. A to još pojačava napomena da ih je poslao u svaki grad i svako mjesto kamo je sam kanio .

Odvajanje Crkve od Židova

Proces odvajanja Crkve od Izraela, do kojega je s vremenom moralo doći zato što većina naroda Izraela nije prihvatila Isusa, u Lukinu evanđelju nema one dramatičnosti kakvu osjećamo u Matejevu i Ivanovu. Isusovo vrijeme je vrijeme milosnoga Božjeg pohoda koje Izrael kao takvo nije spoznao, što je dovelo do spomenutog odvajanja onih koji su to spoznali. Taj proces Luka u svom evanđelju prikazuje na različite načine. On je započeo već kod prvoga Isusova nastupa u rodnom Nazaretu (4, 28-30), a posebno je prepoznatljiv u otporu koji Isusu pružaju Izraelovi prvaci. U Djelima apostolskim zorno je prikazano mijenjanje raspoloženja naroda prema kršćanskoj zajednici u Jeruzalemu. Na početku je obljubljen od svega naroda, koji je štoviše štiti od napada židovske vlasti, ali sa Stjepanovim progonom nastupa nagla promjena. Narod se tada priklanja svojim vlastima i okreće protiv kršćanske zajednice. No upravo će tada iz Jeruzalema protjerani kršćani stići do »Fenicije, Cipra i Antiohije... Kad stigoše u Antiohiju propovijedahu i Grcima«. U Antiohiji tako nastaje prva kršćanska zajednica u kojoj su uz Židove i obraćeni pogani.

Knjiga o sucima

Izraelci odlučuju da osvete zločin u Gibeu

20 Tada iziđe sav Izrael i sabra se sva zajednica kao jedan čovjek, od Dana do Beer Šebe i do gileadske zemlje, kod Jahve u Mispi. ²Glavari svega naroda, svih Izraelovih plemena, dođoše na zbor Božjeg naroda, četiri stotine tisuća pješaka vičnih maču. ³A Benjaminovci doznaše da su Izraelovi sinovi uzišli u Mispu. Sinovi Izraelovi zapitaše tada: "Kažite nam kako se dogodio zločin!" ⁴Levit, muž ubijene žene, uze riječ: "Došao sam s inoćom u Benjaminovu Gibeu da prenoćim. ⁵A građani Gibee ustadoše na mene i noću opkoliše kuću u kojoj sam bio; mene su htjeli ubiti, a moju su inoću silovali tako da je umrla. ⁶Zato sam uzeo mrtvu inoću, rasjekao je u komade i razaslao je u sve krajeve Izraelove baštine, jer su počinili sramotno djelo u Izraelu. ⁷Izraelci, evo vas svih ovdje. Posavjetujte se i ovdje stvorite odluku."

⁸Sav narod ustade kao jedan čovjek govoreći: "Neka se nitko od nas ne vraća svome šatoru, neka nitko ne ide svojoj kući! ⁹Nego da sada ovo učinimo Gibeu: bacit ćemo ždrijeb; ¹⁰i uzet ćemo iz svih Izraelovih plemena po deset ljudi od stotine, po stotinu od tisuće i po tisuću od deset tisuća: oni će nositi hranu vojsci, onima koji će krenuti da kazne Benjaminovu Gibeu za sramotu što ju je počinila u Izraelu." ¹¹I sabraše se svi Izraelci protiv onoga grada, udruženi kao jedan čovjek.

Opiranje Benjaminovaca

¹²Tada Izraelova plemena razaslaše poslanike po svemu Benjaminovu plemenu s porukom: "Kakav se to zločin dogodio među vama? ¹³Sada izručite one opake ljude što su u Gibeu da ih smaknemo te iskorijenimo zlo iz Izraela!" Ali Benjaminovci ne htjedoše poslušati svoje braće Izraelaca.

Prvi okršaji

¹⁴Benjaminovci se skupiše u Gibeu iz svojih gradova da se pobiju s Izraelcima. ¹⁵A Benjaminovaca koji su došli iz raznih gradova nabrojiše toga dana dvadeset i šest tisuća ljudi vičnih maču, bez stanovnika Gibee. ¹⁶Od svega toga naroda bijaše sedam stotina vrsnih ljudi, koji su bili ljevaci, i svaki je taj gađao kamenom iz pračke navlas točno, ne promašujući cilja. ¹⁷A bijaše Izraelaca, osim sinova Benjaminovih, četiri stotine tisuća, sve ljudi vičnih maču i sve samih ratnika. ¹⁸I sinovi Izraelovi, ustavši, pođoše u Betel da se posavjetuju s Bogom: "Tko će od nas prvi u boj protiv Benjaminovaca?" - zapitaše Izraelci. A Jahve odgovori: "Neka Juda pođe prvi."

¹⁹Izjutra krenuše Izraelci te se utaboriše pred Gibeom. ²⁰Krenuvši u boj protiv Benjaminovaca, svrstaše se u bojni red pred Gibeom. ²¹A Benjaminovci iziđoše iz Gibee i pobiše toga dana Izraelu dvadeset i dvije tisuće ljudi, koji ostadoše na onome polju. ²²Izraelci odoše i plakahu pred Jahvom sve do večeri, a onda upitaše Jahvu govoreći: "Moramo li opet izići u boj protiv sinova svoga brata Benjamina?" A Jahve im odgovori: "Pođite na njega!" ²³Tada se vojska Izraelovih sinova ohrabri i nanovo svrsta u bojni red na istome mjestu gdje se svrstala prvog dana. ²⁴Drugoga se dana Izraelci približiše Benjaminovcima, ²⁵ali toga drugog dana Benjamin iziđe iz Gibee pred njih i pobi Izraelcima još osamnaest tisuće ljudi, koji ostadoše na onome polju - sve sami poizbor ratnici, vični maču. ²⁶Tada svi Izraelci i sav narod odoše u Betel te plakahu i stajahu ondje pred Jahvom; cio su dan postili do večeri, prinoseći paljenice i žrtve pomirnice pred Jahvom. ²⁷I tad opet Izraelci upitaše Jahvu, jer se u ono vrijeme Kovčeg saveza Božjega nalazio na tome mjestu, ²⁸i Pinhas, sin Aronova sina Eleazara, posluživaše ga. Oni upitaše: "Moramo li opet izići u boj protiv sinova našega brata Benjamina?" A Jahve im odgovori: "Pođite, jer ću ih sutra predati u vaše ruke."

Knjiga o sucima

Poraz i zator Benjaminov

²⁹Tad Izrael postavi čete u zasjedu oko Gibee. ³⁰Trećega dana pođoše Izraelci protiv Benjaminovaca i svrstaše se u bojne redove pred Gibeom, kao i prije. ³¹Benjaminovci iziđoše na njih, a oni ih odmamiše daleko od grada. Kao i prije, ubijahu Benjaminovci neke po putovima, od kojih jedan ide u Betel, a drugi u Gibeu; ubiše tako oko trideset Izraelaca. ³²I govorahu Benjaminovci: "Evo ih tučemo kao i prvi put." A Izraelci rekoše: "Bježimo dok ih ne odmamimo na otvorene putove, daleko od grada!" ³³Tada se glavnina Izraelove vojske pomakne sa svoga položaja i svrsta se u bojni red kod Baal Tamara, a zasjeda Izraelova iziđe iz svog skrovišta zapadno od Gibee. ³⁴Deset tisuća vrsnih ljudi izabranih iz sveg Izraela sleže se prema Gibei. Boj bijaše žestok. Benjaminovci nisu ni slutili da će ih zadesiti zlo. ³⁵Jahve potuče Benjamina pred Izraelom toga dana te Izraelci pobiše Benjaminu dvadeset i pet tisuća i sto ljudi vičnih maču. ³⁶Benjaminovci vidješe da su pobijeđeni.

Ljudi Izraelci bijahu se povukli sa svojih bojnih položaja pred Benjaminom uzdajući se u zasjedu što su je postavili oko Gibee. ³⁷A oni koji bijahu u zasjedi navališe brže na Gibeu i, ušavši u nju, posjekoše oštrim mačem sve stanovništvo. ³⁸Izraelovi se ljudi bijahu dogovorili s onima u zasjedi da ovi podignu iz grada stup dima kao znak: ³⁹tada bi se Izraelovi ljudi povukli iz boja. Benjamin poče ubijati Izraelce i posiječe im tridesetak ljudi. "Doista, padaju pred nama kao u prijašnjem boju." ⁴⁰A kada se znak, stup dima, počeo dizati iz grada, obazre se Benjamin i vidje kako se plamen iz svega grada diže prema nebu. ⁴¹Tada se Izraelovi ljudi okrenuše, a Benjaminovce obuže užas jer vidješe da ih je zadesilo zlo.

⁴²I pobjegoše ispred Izraelaca prema pustinji, ali im ratnici bijahu za petama, a oni što su dolazili iz grada ubijahu ih s leđa. ⁴³Tako su opkolili Benjamina i, goneći ga bez predaha, uništiše ga pred Gibeom na istočnoj strani. ⁴⁴I palo je Benjaminu osamnaest tisuća ljudi, sve

samih vrsnih junaka. ⁴⁵Preživjeli se okrenuše i pobjegoše u pustinju prema Rimonskoj stijeni. Sijekući po cestama, Izraelci pobiše još pet tisuća ljudi; a onda pognaše Benjamina do Gideoma i pobiše još dvije tisuće ljudi. ⁴⁶Toga dana palo je Benjaminovaca dvadeset tisuća ljudi vičnih maču, sve samih vrsnih junaka.

⁴⁷Šest stotina ljudi pobjeglo je u pustinju prema Rimonskoj stijeni. ⁴⁸Izraelovi se ljudi vratiše potom Benjaminovcima, posjekoše oštrim mačem muškarce u gradovima, stoku i što se god našlo; i sve gradove na koje su naišli u Benjaminu popališe ognjem.

Sažaljenje Izraelaca

21 Izraelovi se ljudi bijahu ovako zakleli u Mispi: "Nitko od nas neće dati svoju kćer za ženu Benjaminovu sinu." ²I ode narod u Betel i ostade ondje pred Bogom do večeri, naričući i jecajući. ³Govorili su: "Zašto se, o Jahve, Bože Izraelov, ova nesreća morala dogoditi da Izraelu danas nestane jednog plemena?" ⁴Sutradan uraniše ljudi i sagrađiše ondje žrtvenik; prinesoše paljenice i žrtve zahvalnice. ⁵Tad zapitaše Izraelci: "Ima li koga među svim plemenima Izraelovim da nije došao na zbor Jahvi?" Jer su se svečano zakleli da će pogubiti onoga tko ne dođe u Mispu k Jahvi.

⁶Izraelcima se sada sažalilo na brata Benjamina te rekoše: "Danas je otkinuto jedno pleme od Izraela. ⁷Kako ćemo dati žene onima koji su preostali kad se zaklesmo Jahvom da im nećemo dati svojih kćeri za žene?"

Benjaminovcima daju djevice iz Jabeša

⁸Zato zapitaše: "Ima li koga među Izraelovim plemenima da nije došao k Jahvi u Mispu?" I pronađe se da nije došao u tabor, na zbor, nitko od žitelja Jabeša u Gileadu. ⁹Jer kada se narod prebrojio, ondje ne bijaše nikoga od žitelja Jabeša u Gileadu. ¹⁰Zato zajednica posla onamo dvanaest tisuća hrabrih ljudi i zapovjedi im: "Idite i posijecite oštrim mačem stanovnike Jabeša u

Knjiga o sucima

Gileadu, zajedno sa ženama i djecom. ¹¹Evo što ćete učiniti: izručit ćete prokletstvu sve muškarce i sve žene što su dijelile postelju sa čovjekom, ali ćete sačuvati život djevicama." Tako i učiniše. ¹²I našli su među stanovnicima Jabeša u Gileadu četiri stotine mladih djevojaka koje nisu dijelile postelje s čovjekom i doveli su ih u tabor u Šilu, koji je u Kanaanu.

¹³Sva zajednica posla tada poslanike Benjaminovcima koji bijahu na Rimonskoj stijeni: objaviše im mir. ¹⁴Tako se oporavi Benjamin. Dadoše im one među ženama iz Jabeša u Gileadu koje su ostavili na životu, ali ih ne bijaše dovoljno za sve.

Otmica djevojaka iz Šila

¹⁵Narodu se sažalio Benjamin što je Jahve načinio prazninu među Izraelovim plemenima. ¹⁶"Kako ćemo naći žene onima što su ostali", rekoše starješine zbora, "kad su Benjaminu istrijebljene žene?" ¹⁷Rekoše još: "Kako sačuvati ostatak Benjaminu da se ne zatre jedno pleme iz Izraela? ¹⁸A ne možemo im dati svoje kćeri za žene." Jer se bijahu zakleli rekavši: "Proklet bio onaj koji dade ženu Benjaminu!"

¹⁹"Ali", rekoše, "svake se godine slavi u Šilu Jahvina svetkovina." Grad se nalazi na sjeveru od Betela, istočno od ceste koja vodi iz Betela u Šekem i južno od Lebone. ²⁰I zato svjetovaše Benjaminovce: "Idite u zasjedu po vinogradima. ²¹Pazite, pa kada djevojke iz Šila iziđu da plešu u kolu, vi iskočite iz vinograda, otmite svaki sebi ženu između šilskih kćeri pa otidite u Benjaminovu zemlju. ²²A kad njihovi očevi ili njihova braća dođu da se prituže na vas, mi ćemo im reći: 'Oprostite im što je svaki uzeo po ženu kao u ratu; vi im ih niste dali, pa je tako krivnja na vama.'"

²³Benjaminovci učiniše tako i od djevojaka koje oteše uzeše onoliki broj žena koliko bijaše njih. Onda odoše svaki na svoju baštinu, sagradiše opet gradove i naseliše se u njima.

²⁴Izraelci se tada razidoše, svaki u svoje pleme i u svoj rod, i svaki se odande vrati na

svoju baštinu.

²⁵U to vrijeme ne bijaše kralja u Izraelu i svatko je živio kako mu se činilo da je pravo.

Evandjelje po Luki

III. ISUSOVO DJELOVANJE U GALILEJI

Uvjeti za nasljedovanje Isusa

²³A govoraše svima: "Hoće li tko za mnom, neka se odrekne samoga sebe, neka danomice uzima križ svoj i neka ide za mnom. ²⁴Tko hoće život svoj spasiti, izgubit će ga; a tko izgubi život svoj poradi mene, taj će ga spasiti. ²⁵Ta što koristi čovjeku ako sav svijet zadobije, a sebe samoga izgubi ili sebi naudi?" ²⁶"Doista, tko se zastidi mene i mojih riječi, toga će se i Sin Čovječji stidjeti kada dođe u slavi svojoj i Očevoj i svetih anđela." ²⁷"A kažem vam uistinu: neki od nazočnih neće okusiti smrti dok ne vide kraljevstva Božjega."

Preobraženje

²⁸Jedno osam dana nakon tih besjeda povede Isus sa sobom Petra, Ivana i Jakova te uziđe na goru da se pomoli. ²⁹I dok se molio, izgled mu se lica izmijeni, a odjeća sjajem zablista. ³⁰I gle, dva čovjeka razgovarahu s njime. Bijahu to Mojsije i Ilija. ³¹Ukazali se u slavi i razgovarali s njime o njegovu Izlasku, što se doskora imao ispuniti u Jeruzalemu. ³²No Petra i njegove drugove bijaše svladao san. Kad se probudiše, ugledaše njegovu slavu i dva čovjeka koji stajahu uza nj. ³³I dok su oni odlazili od njega, reče Petar Isusu: "Učitelju, dobro nam je ovdje biti. Načinimo tri sjenice: jednu tebi, jednu Mojsiju, jednu Iliji." Nije znao što govori. ³⁴Dok je on to govorio, pojavi se oblak i zasjeni ih. Ušavši u oblak, oni se prestrašiše. ³⁵A glas se začu iz oblaka: "Ovo je Sin moj, Izabranik! Njega slušajte!" ³⁶I upravo kad se začu glas, osta Isus sam. Oni su šutjeli i nikomu onih dana nisu kazivali što su vidjeli.

Opsjednuti padavičar

³⁷A kad su sutradan sišli s gore, pohiti mu u susret silan svijet. ³⁸I gle, čovjek neki iz mnoštva povika: "Učitelju, molim te pogledaj mi sina: jedinac mi je, ³⁹a gle, duh ga spopada te on odmah udari u krik; trza njime i on se pjeni te jedva da od njega odstupi dok ga nije posve satro. ⁴⁰Molio sam tvoje učenike da ga izagnaju, ali ne mogoše." ⁴¹Isus odvrati: "O rode nevjerni i opaki, dokle mi je biti s vama i podnositi vas? Dovedi ovamo svoga sina!" ⁴²I dok je prilazio, obori ga zloduh i potrese. A Isus zaprijeti nečistom duhu te izliječi dječaka i preda ga njegovu ocu. ⁴³Svi se zapanjiše zbog veličanstva Božjega.

18. tjedan,
86. dan čitanja, srijeda, 29. ožujka 2017.

Rut 1-4
Lk 9, 44-62

Knjiga o Ruti

RUTA I NOEMI

1 U ono vrijeme kada su vladali suci nastala glad u zemlji, pa iz Betlehema Judina jedan čovjek ode sa svojom ženom i sa svoja dva sina da se naseli na Moapskim poljanama. ²Taj se čovjek zvao Elimelek, žena mu Noemi, a dva njegova sina: Mahlon i Kiljon; svi bijahu Efraćani iz Betlehema Judina. Stigoše na Moapske poljane i tu se nastaniše. ³Tada Elimelek, Noemin muž, umrije, i ona osta sama sa svoja dva sina. ⁴Oni se oženiše Moapkama; jedna se zvala Orpa, a druga Ruta. I tu proboraviše deset godina. ⁵Onda umriješe i Mahlon i Kiljon, i tako Noemi osta i bez svoja dva sina i bez svoga muža.

⁶Tada se ona diže sa svojim snahama da ode s Moapskih poljana jer je čula na Moapskim poljanama da je Jahve pohodio narod svoj i dao mu kruha. ⁷Ode, dakle, ona iz mjesta gdje je živjela, a s njome i njezine snahe; krenuše na put da se vrate u zemlju Judinu. ⁸Noemi tada reče svojim dvjema snahama: "Vratite se svaka domu majke svoje! Neka vam Jahve bude milostiv kao što vi bijaste pokojnicima i meni. ⁹Neka vam Jahve udijeli da obje nađete mir, svaka u domu svoga muža!"

I poljubi ih, a one briznuše u plač. ¹⁰I rekoše joj: "Ne! Mi ćemo s tobom, tvome narodu."

¹¹Ali im reče Noemi: "Vratite se natrag, kćeri moje! Zašto biste išle sa mnom? Zar ću još imati sinova u utrobi svojoj da vam budu muževi? ¹²Vratite se natrag, kćeri moje, idite samo! Odviše sam stara, nisam za udaju. Pa i kad bih rekla: 'Imam nade da se udam još noćas i da rodim sinove' - ¹³zar biste mogle čekati da odrastu i zar biste radi njih ostale neudate? Ne, kćeri moje, tuga bi moja bila veća od vaše, jer se ruka Jahvina digla na me."

¹⁴One i opet zaplakaše i zajecaše. Orpa poljubi svoju svekrvu i vrati se, a Ruta ostade s njom.

¹⁵Noemi joj reče: "Eto vidiš, jetrva se tvoja vratila narodu svome i bogu svome: vrati se i ti za jetrvom svojom!"

¹⁶A Ruta joj odgovori: "Nemoj me tjerati da te ostavim i da odem od tebe: jer kamo ti ideš, idem i ja i gdje se ti nastaniš, nastanit ću se i ja; tvoj narod moj je narod i tvoj Bog moj je Bog. ¹⁷Gdje ti umreš, umrijet ću i ja, gdje tebe pokopaju, pokopat će i mene. Neka mi Jahve uzvratu svakim zlom i nevoljom ako me što drugo, osim smrti, rastavi od tebe."

¹⁸Videći gdje je tvrdo naumila da ide s njom, prestade je odvrćati.

¹⁹Tako su zajedno išle dok ne dođoše u Betlehem. A kad dođoše u Betlehem, sav se grad uzbudi zbog njih. "Ma je li ovo Noemi?" - pitahu žene. ²⁰A ona im odgovaraše: "Ne zovite me više Noemi nego me zovite Mara; jer me Šadaj gorčinom ispunio! ²¹Odavde sam otišla punih ruku, a sad me Jahve vraća bez igdje ičega. Zašto me zovete Noemi kad Jahve posvjedoči protiv mene i Svemogući me u tugu zavi?"

²²Tako se vrati Noemi s Rutom Moapkom, snahom svojom, s Moapskih poljana. Stigle su u Betlehem baš kad je počela žetva ječma.

RUTA PABIRČI PO BOAZOVU POLJU

2 Noemi imaše rođaka po mužu, čovjeka vrlo imućna, iz porodice Elimelekove: zvao se Boaz. ²Tada Ruta Moapka reče Noemi: "Htjela bih ići u polje pabirčiti klasje za onim u koga nađem milost." Ona joj odgovori: "Hajde, kćeri moja!"

³I ode, dođe u polje te poče pabirčiti za žeteocima. A sreća je dovede u polje koje pripadaše Boazu, iz roda Elimelekova.

⁴I gle, dođe Boaz iz Betlehema. "Jahve bio s vama!" - pozdravi on žeteoce. A oni mu odgovoriše: "Jahve te blagoslovio!" ⁵Boaz će nato momku koji je nadzirao žeteoce: "Čija je ona mlada žena?"

⁶A momak koji bijaše nad žeteocima odgovori: "Ono je mlada Moapka što je došla prateći Noemi s Moapskih poljana. ⁷Pitala je: 'Smijem li pabirčiti i kupiti klasje između snopova za žeteocima?' I došla je, eto, i ostala od ranog jutra sve dosad; i samo je malo ušla u kuću."

Knjiga o Ruti

⁸Onda Boaz reče Ruti: "Čuj me, kćeri moja, ne idi pabirčiti u drugoga nego se drži mojih njiva i mojih poslenika. ⁹Pazi na kojoj njivi oni žanju, pa idi za njima. A naredio sam momcima da te nitko ne dira. Kad ožedniš, idi k posudama i pij što moje sluge zahitaju."

¹⁰Ona tada pade ničice, pokloni se do zemlje i reče: "Čime sam stekla toliku milost u očima tvojim da mi posvećuješ pažnju kad sam tuđinka?"

¹¹Boaz joj odgovori: "Čuo sam što si sve učinila za svoju svekrvu poslije smrti svoga muža; kako si ostavila oca svoga, majku svoju i zavičaj svoj te došla u narod kojega do jučer ili prekjučer nisi poznavala. ¹²Neka ti Jahve plati sve što si učinila i neka ti udijeli pravu nagradu Jahve, Bog Izraelov, kad si došla da se pod krila njegova skloniš!"

¹³Ona preuze: "Kad bih mogla uvijek nalaziti milost u tvojim očima, gospodaru, jer si me utješio i milostivo progovorio sluškinji svojoj, ako i nisam kao jedna od tvojih sluškinja."

¹⁴Kad bijaše vrijeme ručku, Boaz joj reče: "Hodi ovamo, jedi ovog kruha i umoči svoj zalogaj u ocat!"

Ona sjede pokraj žetelaca, a on stavi pred nju prženih zrna. Jela je i nasitila se i još joj preteče.

¹⁵Kad je ustala da pabirči dalje, Boaz zapovjedi svojim slugama: "I među snopljem neka ona pabirči, a vi joj nemojte zanovijetati."

¹⁶Nego navlaš ispuštajte klasove iz svojih rukoveti i ostavljajte joj neka kúpi i nemojte je koristiti!"

¹⁷I tako je pabirčila sve do večeri, pa onda ovrše ono što je napabirčila: bijaše otrprilike jedna efa ječma.

¹⁸Uze ona svoje i dođe u grad, a svekrva vidje koliko je napabirčila. Tada Ruta izvadi i dade joj što joj bijaše preteklo pošto se nasitila.

¹⁹Svekrva je upita: "Gdje si pabirčila danas? Gdje si radila? Neka je blagoslovljen onaj koji je pogledao na te!"

Onda ona pripovjedi svekrvi kod koga je radila i reče: "Čovjek u koga sam danas radila

zove se Boaz."

²⁰Tada će Noemi svojoj snasi: "Neka Jahve blagoslovi onoga koji ne uskraćuje dobrote svoje ni živima ni mrtvima!" I dometnu Noemi: "Taj je čovjek naš rod; jedan od naših skrbnika."

²¹Ruta Moapka pripovjedi dalje: "Još mi reče: 'Drži se mojih poslenika dokle ne požanju sve moje!'"

²²Noemi nato reče Ruti, snasi svojoj: "Dobro je, kćeri moja, idi za njegovim poslenicima da ti ne bude neprilike na kojoj drugoj njivi."

²³I tako se držala poslenika Boazovih i pabirčila dokle ne požeše i ječam i pšenicu. I živjela je kod svekrve svoje.

NOĆ NA GUMNU

3 Onda će joj Noemi, svekrva njezina: "Kćeri moja, da ti potražim mirno mjesto gdje bi mogla biti sretna? ²Vidiš, Boaz, s čijim si se poslenicima našla, naš je rođak. Evo, on će noćas vijati ječam na gumnu. ³Umij se ti i namaži, lijepo se odjeni pa idi na gumno. Ne daj da te prepozna prije nego što se najede i napije. ⁴Kad bude lijegao, dobro pazi gdje će leći; pa kad legne, otiđi onamo, podigni mu pokrivač s nogu i lezi ondje! Tada će ti on reći što ti je činiti."

⁵Ona joj odgovori: "Učinit ću sve kako mi kažeš."

⁶I siđe na gumno i učini sve kako joj je svekrva naredila. ⁷A Boaz, pošto je jeo i pio i tako se odobrovoljio, ode i leže kraj stoga. Onda ona priđe polako, otkri mu noge i leže.

⁸Kad bijaše oko ponoći, trže se čovjek i obrnu se, i gle: žena leži do njegovih nogu.

⁹"Tko si?" - upita on, a ona odgovori: "Ja sam Ruta, sluškinja tvoja. Raširi skut svoje haljine na sluškinju svoju jer si mi skrbnik."

¹⁰"Blagoslovio te Jahve, kćeri moja!" - dočeka on. "Ovaj drugi tvoj čin milosti još je vredniji od prvoga, jer se nisi trudila da slijediš mlade poslenike, bili oni bogati ili siromašni. ¹¹I zato se, kćeri moja, sada ne plaši: učinit ću ti sve što zatražiš, jer sva vrata moga naroda znaju da si čestita žena. ¹²Jest, uistinu sam ti skrbnik; ali

Knjiga o Ruti

postoji još bliži od mene. ¹³Ostani noćas; ako te sutra ujutro on kao skrbnik htjedne uzeti, dobro, neka te uzme; a ne htjedne li, uzet ću te ja, tako mi Jahve! Spavaj do jutra."

¹⁴I spavaše ona do njegovih nogu do jutra. On ustade prije nego što mogaše čovjek čovjeka razaznati jer mišljaše: "Ne treba da znaju da je žena bila na gumnu." ¹⁵I kaza joj: "Daj ogrtač što je na tebi i drži ga dobro." Ona ga pridrža, a on joj nasu šest mjerica ječma i naprti joj. I ode ona u grad.

¹⁶Kad je stigla, upita je svekrva: "Što je s tobom, kćeri moja?" A ona joj pripovjedi sve što je učinio za nju. ¹⁷I nadoveza: "Ovih šest mjerica ječma dade mi kazujući: 'Ne smiješ se vratiti svekrvi praznih ruku.'"

¹⁸Nato će joj Noemi: "Budi mirna, kćeri moja, dok ne vidiš što će biti: jer neće on imati spokoja dok sve još danas ne dokrajči."

BOAZ SE ŽENI RUTOM

4 Boaz potom iziđe na gradska vrata i sjede ondje. I gle, naiđe onaj skrbnik o kome je govorio. I dozva ga Boaz: "Ej, hodi ovamo i sjedni!" Onaj dođe i sjede.

²Onda Boaz uze deset ljudi između starješina gradskih i reče: "Posjedajte ovdje!" I posjedaše.

³Zatim reče skrbniku: "Noemi, koja se vratila s Moapskih polja, htjela bi prodati ono zemlje našega brata Elimeleka. ⁴Zato sam odlučio da se s tobom razgovorim i predložim ti: otkupi njivu pred ovima koji sjede ovdje i pred starješinama moga naroda. Ako je kaniš otkupiti, onda otkupi; ako ne kaniš, kaži mi da znam. Jer prije tebe nema nitko pravo na otkup; ja sam na redu tek iza tebe."

A onaj reče: "Hoću, otkupit ću je."

⁵Onda kaza Boaz: "Kad uzmeš zemlju iz ruke Noemi, treba da uzmeš i Rutu Moapku, pokojnikovu ženu, da se pokojniku sačuva ime na baštini."

⁶Ali skrbnik reče: "E, onda ne mogu biti otkupnik, da ne raspem svoje baštine. Otkupi ti po svome skrbničkom pravu jer ja ne mogu."

⁷A bijaše od starine običaj u Izraelu: da se čemu potkrijepi valjanost otkupa ili zamjene,

čovjek bi izuo sandalu i dao je drugome. To bijaše svjedočanstvo u Izraelu. ⁸Tako dakle i onaj skrbnik reče Boazu: "Otkupi ti!" te izu sandalu i dade mu je.

⁹Tada Boaz kaza starješinama i svemu narodu: "Vi ste danas svjedoci da ja otkupljujem iz ruke Noemine sve ono što je bilo Elimelekovo, sve što je bilo Kiljonovo i Mahlonovo. ¹⁰Uz to uzimam za ženu Rutu Moapku, ženu Mahlonovu, da bi se sačuvalo ime pokojnikovo na baštini i da se ime njegovo ne bi zatrla među braćom njegovom i nestalo s vrata zavičaja njegova. Vi ste danas tome svjedoci."

¹¹Sav narod koji se nalazio na vratima gradskim i starješine rekoše: "Svjedoci smo! Dao Jahve da žena koja ulazi u dom tvoj bude kao Rahela i Lea, koje su obje podigle kuću Izraelovu! Obogati se u Efrati, a prodiči u Betlehemu! ¹²Neka tvoja kuća, po potomstvu koje će ti dati Jahve od ove mlade žene, bude kao kuća Peresa, koga Judi rodi Tamara!"

¹³Tako Boaz uze Rutu i ona posta žena njegova. Uđe on k njoj i Jahve joj dade te ona zatrudnje i rodi sina.

¹⁴Onda žene rekoše Noemi: "Blagoslovljen bio Jahve koji ti danas nije uskratio skrbnika! I prodičio njegovo ime u Izraelu! ¹⁵On će biti tvoja utjeha i potpora starosti tvojoj; jer ga rodi snaha tvoja koja te ljubi i koja ti vrijedi više od sedam sinova."

¹⁶Noemi uze dječaka, metnu ga sebi na krilo i bi mu odgojiteljicom.

¹⁷Susjede mu nadjenuše ime govoreći: "Noemi se rodio sin!" I prozvaše ga Obed; on je otac Jišaja, oca Davidova.

¹⁸A ovo je rodoslovlje Peresovo: Peres imade sina Hesrona, ¹⁹Hesron Rama, Ram Aminadaba, ²⁰Aminadab Nahšona, Nahšon Salmona, Salmon Boaza, Boaz Obeda, ²¹Obed Jišaja, a Jišaj Davida.

Evandjelje po Luki

III. ISUSOVO DJELOVANJE U GALILEJI

IV. ISUS NA PUTU PREMA JERUZALEMU

Drugi navještaj muke i uskrsnuća

Dok su se svi divili svemu što je činio, reče on učenicima: ⁴⁴"Uzmite k srcu ove riječi: Sin Čovječji doista ima biti predan ljudima u ruke."⁴⁵Ali oni nerazumješe te besjede, bijaše im skrivena te ne shvatiše, a bojahu se upitati ga o tome.

Tko je najveći?

⁴⁶U njima se porodi misao tko bi od njih bio najveći. ⁴⁷Znajući tu misao njihova srca, uzme Isus dijete, postavi ga uza se ⁴⁸i reče im: "Tko god primi ovo dijete u moje ime, mene prima. A tko mene prima, prima onoga koji me je poslao. Doista, tko je najmanji među vama svima, taj je velik!"

"Tko nije protiv vas, za vas je"

⁴⁹Prihvati Ivan i reče: "Učitelju, vidjesmo jednoga koji u tvoje ime izgoni zloduhe. Mi smo mu branili, jer ne ide za nama." ⁵⁰Reče mu Isus: "Ne branite! Ta tko nije protiv vas, za vas je!"

IV. ISUS NA PUTU PREMA JERUZALEMU

Negostoljubivi Samarijanci

⁵¹Kad su se navršili dani da bude uznesen, krenu Isus sa svom odlučnošću prema Jeruzalemu. ⁵²I posla glasnike pred sobom. Oni odoše i uđoše u neko samarijansko selo da mu priprave mjesto. ⁵³No ondje ga ne primiše jer je bio na putu u Jeruzalem. ⁵⁴Kada to vidješe učenici Jakov i Ivan, rekoše: "Gospodine, hoćeš li da kažemo neka oganj siđe s neba i uništi ih?" ⁵⁵No on se okrenu i prekori ih. ⁵⁶I odoše u drugo selo.

Zahitjevi apostolskog poziva

⁵⁷Dok su išli putom, reče mu netko: "Za tobom ću kamo god ti pošao." ⁵⁸Reče mu Isus: "Lisice imaju jazbine, ptice nebeske gnijezda, a Sin Čovječji nema gdje bi glavu naslonio."

⁵⁹Drugomu nekom reče: "Pođi za mnom!" A on će mu: "Dopusti mi da prije odem i pokopam oca." ⁶⁰Reče mu: "Pusti neka mrtvi pokapaju svoje mrtve, a ti idi i navješćuj kraljevstvo Božje."

⁶¹I neki drugi reče: "Za tobom ću, Gospodine, ali dopusti mi da se prije oprostim sa svojim ukućanima." ⁶²Reče mu Isus: "Nitko tko stavi ruku na plug pa se obazire natrag, nije prikladan za kraljevstvo Božje."

18. tjedan,
87. dan čitanja, četvrtak, 30. ožujka 2017.

1 Sam 1,1-4,11
Lk 10, 1-20

Prva knjiga o Samuelu

I. SAMUEL

I. SAMUEL

1. DJETINJSTVO SAMUELOVO

Hodočašće u Šilo

1 Bio jedan čovjek iz Ramatajima, Sufovac iz Efrajimove gore, po imenu Elkana, sin Jerohama, sina Elihua, sina Tohua, sina Sufova, Efrajimpljanin. ²Imao je dvije žene: ime jednoj bijaše Ana, a drugoj bijaše ime Penina. Penina je imala djece, a Ana ih nije imala. ³Taj je čovjek svake godine uzlazio iz svoga grada da se pokloni i prinese žrtvu Jahvi Sebaotu u Šilu. Ondje su bila dva sina Elijeva, Hofni i Pinhas, kao svećenici Jahvini.

⁴Jednoga dana Elkana prinese žrtvu. On je obično svojoj ženi Penini i svim njezinim sinovima i kćerima davao više žrtvenih dijelova, ⁵a Ani je davao samo jedan dio, premda je više ljubio Anu, ali Jahve joj ne bijaše dao od srca poroda. ⁶Uz to joj je suparnica njezina zanovijetala da je ponizi što joj Jahve ne bijaše dao od srca poroda. ⁷Tako je bivalo svake godine kad god bi polazili u Dom Jahvin: Penina je zanovijetala Ani. Ana je stoga plakala i nije htjela jesti. ⁸Tada joj reče Elkana, njezin muž: "Zašto plačeš, Ana? I zašto ne jedeš? Zašto ti je srce rastuženo? Nisam li ti ja vredniji nego deset sinova?"

Anina molitva

⁹Ali Ana ustade, pošto su jeli i pili u sobi, i stupi pred Jahvu - a svećenik Eli sjeđaše na stolici na pragu svetišta Jahvina. ¹⁰I ojačena u duši pomoli se Ana Jahvi, plačući gorko. ¹¹I zavjetova se ovako: "Jahve Sebaote! Ako pogledaš na nevolju službenice svoje i opomeneš se mene i ne zaboraviš službenice svoje te dadeš službenici svojoj muško čedo, ja ću ga darovati Jahvi za sve dane njegova života i britva neće prijeći preko glave njegove."

¹²Tako se ona dugo molila pred Jahvom, a Eli je motrio usta njezina. ¹³Ana govoraše u srcu; samo se usne njezine micahu, a glas joj se nije

čuo. Zato Eli pomisli da je pijana. ¹⁴I reče joj Eli: "Dokle ćeš biti pijana? Otrijezni se od vina što je u tebi!"

¹⁵Ali Ana odgovori i reče: "Nisam pijana, gospodaru, nego sam velika nesretnica. Nisam pila ni vina ni opojna pića nego izlijevam dušu svoju pred Jahvom. ¹⁶Ne sudi službenicu svoju kao ženu nevaljalu, jer sam od preteške tuge i žalosti tako dugo molila."

¹⁷Tada joj Eli odgovori ovako: "Pođi u miru! A Bog Izraelov neka ti ispuni molitvu kojom si ga molila."

¹⁸A ona reče: "Neka službenica tvoja nađe milost u očima tvojim!" I žena ode svojim putem: jela je i lice joj nije više bilo tužno kao i prije.

Rođenje Samuelovo

¹⁹Sutradan uraniše i pokloniše se Jahvi, a onda se vratiše i dođoše svojoj kući u Ramu. Elkana pozna Anu, ženu svoju, a Jahve je se opomenu. ²⁰Ana zatrudnje i, kad bi vrijeme, rodi sina koga nazva imenom Samuel, "jer sam ga", reče, "izmolila od Jahve".

²¹Poslije godine dana uziđe njezin muž Elkana sa svim domom svojim da prinese Jahvi godišnju žrtvu i da izvrši zavjet. ²²Ali Ana ne pođe s njim jer reče svome mužu: "Neću poći dok se dijete ne odbije od prsiju, a onda ću ga odvesti da se pokaže pred Jahvom i da ostane ondje zauvijek."

²³I odgovori joj Elkana, njezin muž: "Čini kako misliš da je dobro; ostani dok ga ne odbiješ od prsiju; samo neka ti Jahve ispuni tvoju želju!"

I žena osta kod kuće dojeći sina svoga dok ga nije odbila od prsiju.

Posvećenje Samuelovo

²⁴Čim ga je odbila od prsiju, povede ga sa sobom uzevši uz to trogodišnjeg junca, efu brašna i mijeh vina; i uvede ga u Dom Jahvin u Šilu. A dječak je bio još vrlo mlad. ²⁵Tada zaklaše junca, a majka dječakova pristupi k Eliju. ²⁶I reče Ana: "Dopusti, gospodaru! Tako ti života tvoga, gospodaru, ja sam ona žena koja je

Prva knjiga o Samuelu

I. SAMUEL

stajala ovdje kraj tebe moleći se Jahvi. ²⁷Molila sam za ovo dijete, i Jahve mi je uslišio prošnju kojom sam ga prosila. ²⁸Zato i ja njega ustupam Jahvi za sve dane njegova života: ta isprošen je od Jahve." I pokloniše se ondje Jahvi.

Hvalospjev Anin

2 Nato se Ana pomoli ovako:
 "Kliče srce moje u Jahvi,
 raste snaga moja po Bogu mom.
 Šire mi se usta na dušmane moje,
 jer se radujem pomoći tvojoj.
²Nitko nije svet kao što je Jahve
 (jer nema nikoga osim tebe),
 i nema hridi kao što Bog je naš.
³Ne govorite mnogo hvastavih riječi,
 neka ne izlazi drskost iz usta vaših,
 jer Jahve je sveznajući Bog,
 pravo on prosuđuje djela.
⁴Lomi se luk junacima,
 nemoćni se snagom opasuju.
⁵Nekoć siti sad se za kruh muče,
 nekoć gladni ne gladuju više.
 Nerotkinja rađa sedam puta,
 majka brojne djece svježinu izgubi.
⁶Jahve daje smrt i život,
 ruši u Šeol i odande diže.
⁷Jahve čini uboga i bogata,
 obara čovjeka i uzvisuje.
⁸Diže slabića iz prašine,
 iz bunjišta izvlači uboga,
 da ih posadi s knezovima
 i da im odredi počasna mjesta.
 Jer Jahvini su stupovi zemlje,
 na njih je stavio ovaj svijet.
⁹Korake čuva svojih vjernika,
 zlikovce stiže propast u mraku
 (svojom snagom čovjek ne stječe pobjede).
¹⁰Koji se protive Jahvi, padaju,
 Svevišnji gmi s nebesa.

Jahve sudi međama zemlje,
 daje silu svojem kralju,
 uzdiže snagu pomazanika svoga."

¹¹Potom se Ana vrati u Ramu, a dječak ostade da služi Jahvi pod okom svećenika Elija.

Eljevi sinovi

¹²A Eljevi sinovi bijahu nevaljali ljudi jer nisu marili za Jahvu ¹³ni za prava svećenika nasuprot narodu: kad bi tko prinosiso žrtvu, došao bi sluga svećenikov, dok se meso još kuhalo, s trorogom vilicom u ruci ¹⁴i zabadao njom u kotlić ili u lonac, u tavu ili u zdjelu, i što god bi se nabolo na vilicu, uzimao je svećenik sebi. Tako su činili svim Izraelcima što su dolazili onamo, u Šilo. ¹⁵Tako i prije nego bi se spalilo salo, došao bi sluga svećenikov i rekao čovjeku koji je prinosiso žrtvu: "Daj mi mesa da ispečem svećeniku! On neće od tebe kuhana mesa nego samo sirovo." ¹⁶Ako bi mu čovjek tada rekao: "Neka se najprije spali salo, a onda uzmi što ti duša želi", on bi odgovorio: "Ne, nego daj odmah! Ako ne daš, uzet ću silom." ¹⁷Griješ je mladića bio vrlo velik pred Jahvom, jer su ljudi prezirali žrtvu koja se prinosisla Jahvi.

Samuel u Šilu

¹⁸A Samuel služaoše pred Jahvom, još dijete u oplećku lanenom. ¹⁹Mati bi mu njegova napravila dolamicu i donosila mu je svake godine kad bi dolazila s mužem svojim da prinese godišnju žrtvu. ²⁰A Eli bi blagoslovio Elkanu i njegovu ženu govoreći: "Neka ti Jahve dade poroda od te žene na uzdarje za dar što ga je dala Jahvi." Nato bi se vraćali svojoj kući. ²¹Jahve pohodi Anu i ona zatrudnje i rodi još tri sina i dvije kćeri. A mladi je Samuel rastao pred Jahvom.

Još o Elijevim sinovima

²²Eli je bio već vrlo star, ali je ipak čuo sve što su njegovi sinovi činili svemu Izraelu. ²³I on im reče: "Zašto radite takvo što da o tome moram

Prva knjiga o Samuelu

I. SAMUEL

slušati od svega ovog naroda? ²⁴Nemojte tako, sinovi moji! Nisu dobri glasovi što ih čujem ... Sablažnjujete narod Jahvin. ²⁵Ako čovjek zgriješi čovjeku, Bog će prosuditi. Ali ako čovjek zgriješi Jahvi, tko će se zauzeti za njega?" Ali sinovi ne poslušашe glasa oca svojega, jer je Jahve odlučio da ih pogubi.

²⁶A mladi je Samuel sve više rastao u dobi i mudrosti i pred Jahvom i pred ljudima.

Najava kazne

²⁷Uto dođe jedan Božji čovjek k Eliju i reče mu: "Ovako govori Jahve: 'Nisam li se jasno objavio domu oca tvojega kad su bili u Egiptu, robovi u kući faraonovoj?' ²⁸Odabrao sam ih između svih plemena Izraelovih da mi budu svećenici, da se uspinju na moj žrtvenik, da prinose žrtve paljenice i da nose oplećak preda mnom: i dao sam domu oca tvojega sve paljene žrtve sinova Izraelovih. ²⁹Zašto gledaš zavidnim okom žrtvu i prinosa što sam ih odredio za svoj Dom? I zašto paziš sinove svoje više nego mene, toveći ih najboljim dijelovima svih žrtvenih prinosa naroda moga Izraela? ³⁰Zato sam - riječ je Jahve, Boga Izraelova - rekao doduše da će dom tvoj i dom oca tvojega stupati preda mnom dovijeka, ali sada - riječ je Jahvina - neka je to daleko od mene! Jer ja častim one koji mene časte, a koji mene preziru, bit će osramoćeni. ³¹Gle, dolaze dani kad ću odsjeći mišicu tvoju i mišicu doma oca tvojega, tako da više neće biti starca u tvom domu. ³²Ti ćeš kivnim okom gledati na sve dobro kojim ću obasuti Izraela, i nikada više neće biti starca u tvom domu. ³³Zadržat ću ipak nekoga od tvojih kod oltara svoga, samo zato da mu sahnju oči i vene duša njegova, ali sve mnoštvo doma tvoga poginut će od ljudskoga mača. ³⁴Znak će ti biti ono što će stići oba tvoja sina, Hofnija i Pinhasa: obojica će poginuti istoga dana. ³⁵Ja ću sebi podići vjerna svećenika koji će raditi po mom srcu i po mojoj želji i njemu ću sazdati trajan dom, i on će svagda stupati pred pomazanikom mojim. ³⁶A koji god ostane od tvoga doma, dolazit će da mu

se pokloni i da izmoli srebrn novčić ili hljeb kruha i kazat će: 'Molim te, primi me u kakvu god službu svećeničku, da imam zalogaj kruha.'"

Bog zove Samuela

3 Mladi je Samuel služio Jahvi pod nadzorom Elijevim; u ono vrijeme Jahve je izrijetka govorio ljudima, a viđenja nisu bila česta. ²No jednoga je dana Eli ležao u svojoj sobi - oči su njegove počele slabiti te više nije mogao vidjeti - ³svijećnjak Božji još ne bijaše ugašen i Samuel je spavao u svetišću Jahvinu, ondje gdje je bio Kovčeg Božji. ⁴I Jahve zovnu: "Samuele! Samuele!" A on odgovori: "Evo me!" ⁵I otrča k Eliju i reče: "Evo me! Ti si me zvao!" A Eli reče: "Ja te nisam zvao. Vрати se i spavaj!" I on ode i leže.

⁶I Jahve opet zovnu: "Samuele! Samuele!" Samuel usta, ode k Eliju i reče: "Evo me! Ti si me zvao!" A Eli odgovori: "Ja te nisam zvao, sine! Vрати se i spavaj!" ⁷Samuel još nije poznavao Jahve i još mu nikada ne bijaše objavljena riječ Jahvina.

⁸I Jahve zovnu Samuela po treći put. On usta, ode k Eliju i reče: "Evo me! Ti si me zvao!" Sada Eli razumje da je Jahve zvao dječaka. ⁹Zato reče Samuelu: "Idi i leži; a ako te zovne, ti reci: 'Govori, sluga tvoj sluša.'" I Samuel ode i leže na svoje mjesto.

¹⁰I dođe Jahve i stade i zovnu kao prije: "Samuele! Samuele!" A Samuel odgovori: "Govori, sluga tvoj sluša."

¹¹Tada Jahve reče Samuelu: "Evo, učinit ću nešto u Izraelu da će oba uha zujati svakome koji čuje. ¹²U onaj ću dan ispuniti na Eliju sve što sam rekao za kuću njegovu, od početka do kraja. ¹³Ti ćeš mu objaviti da osuđujem kuću njegovu dovijeka; on je znao da njegovi sinovi hule na Boga, a nije ih obuzdao. ¹⁴Zato - kunem se domu Elijevu - neće oprati krivicu Elijeva doma nikakve žrtve ni prinosi dovijeka."

¹⁵Samuel je spavao do jutra, a onda otvori vrata Doma Jahvina. Samuel se bojao kazati viđenje Eliju. ¹⁶Ali Eli zovnu Samuela govoreći:

Prva knjiga o Samuelu

I. SAMUEL

"Samuele, sine!" A on odgovori: "Evo me!" ¹⁷I on upita: "Kakva je riječ koju ti reče? Nemoj mi zatajiti ništa! Tako ti Bog učinio zlo i dodao ti drugo ako mi zatajiš nešto od onoga što ti je kazao." ¹⁸Nato mu Samuel pripovjedi sve i ništa ne zataji od njega. A Eli reče: "On je Jahve, neka čini što je dobro u očima njegovim!"

¹⁹Samuel je rastao, a Jahve je bio s njim i nije pustio da ijedna od njegovih riječi padne na zemlju. ²⁰Sav Izrael, od Dana do Beer Šebe, spozna da je Samuel postavljen za proroka Jahvina. ²¹Jahve se i dalje javljao u Šilo, jer se objavljivao Samuelu, i riječ se Samuelova obraćala svemu Izraelu. (Eli je bio vrlo star, a njegovi su sinovi ustrajali u svome opakom postupku pred Jahvom.)

I shvatiše da je Kovčeg Jahvin stigao u njihov tabor. ⁷Tada Filistejce obuze strah jer su govorili: "Bog je došao u tabor!" I povikaše: "Jao nama! Tako nije bilo dosad. ⁸Jao nama! Tko će nas izbaviti iz ruke toga silnog Boga? To je onaj koji je udario Egipat svakojakim nevoljama. ⁹Ohrabrite se i budite junaci, Filistejci, da ne postanete robovi Hebrejima kao što su oni bili robovi vama; budite junaci i borite se!"

¹⁰Tada Filistejci zametnuše bitku, Izraelci biše potučeni i pobjegoše svaki u svoj šator. Poraz je bio silan, jer je trideset tisuća pješaka poginulo na izraelskoj strani. ¹¹I Kovčeg Božji bi otet, i oba sina Elijeva poginuše, Hofni i Pinhas.

2. KOVČEG SAVEZA KOD FILISTEJACA

Poraz Izraelaca i zarobljenje Kovčega saveza

4 U ono vrijeme skupiše Filistejci vojsku protiv Izraela. Izraelci iziđoše pred njih da se pobiju i utaboriše se kod Eben Haezera, dok su Filistejci udarili tabor kod Afeka. ²Filistejci se svrstaše u bojni red protiv Izraela i nastala žestoka bitka. Izrael podleže Filistejcima: oko četiri tisuće ljudi pogibe na bojištu, na otvorenu polju.

³Kad se narod vratio u tabor, rekoše starješine Izraelove: "Zašto je Jahve dopustio da nas Filistejci danas pobijede? Pođimo u Šilo po Kovčeg saveza Jahvina neka dođe u našu sredinu i spasi nas iz ruku naših neprijatelja."

⁴Narod posla ljude u Šilo i donesoše odande Kovčeg saveza Jahve nad vojskama, koji stoluje nad kerubinima; oba sina Elijeva, Hofni i Pinhas, dođoše kao pratioci Kovčega. ⁵Kad je Kovčeg Jahvin stigao u tabor, sav Izrael podiže gromki poklik, od kojega odjeknu zemlja.

⁶Filistejci čuše taj gromki poklik i zapitaše: "Što znači taj gromki poklik u taboru Hebreja?"

Evandjelje po Luki

IV. ISUS NA PUTU PREMA JERUZALEMU

Poslanje sedamdesetdvojice

10 Nakon toga odredi Gospodin drugih sedamdesetdvojicu učenika i posla ih po dva pred sobom u svaki grad i u svako mjesto kamo je kanio doći. ²Govorio im je: "Žetva je velika, ali radnika malo. Molite dakle gospodara žetve da radnike pošalje u žetvu svoju. ³Idite! Evo, šaljem vas kao janjce među vukove. ⁴Ne nosite sa sobom ni kese, ni torbe, ni obuće. I nikoga putem ne pozdravljajte.

⁵U koju god kuću uđete, najprije recite: 'Mir kući ovoj!' ⁶Bude li tko ondje prijatelj mira, počinut će na njemu mir vaš. Ako li ne, vratit će se na vas. ⁷U toj kući ostanite, jedite i pijte što se kod njih nađe. Ta vrijedan je radnik plaće svoje. Ne prelazite iz kuće u kuću."

⁸"Kad u koji grad uđete pa vas prime, jedite što vam se ponudi ⁹i liječite bolesnike koji su u njemu. I kazujte im: 'Približilo vam se kraljevstvo Božje!' ¹⁰A kad u neki grad uđete pa vas ne prime, iziđite na njegove ulice i recite: ¹¹'I prašinu vašega grada, koja nam se nogu uhvatila, stresamo vam sa sebe! Ipak znajte ovo: Približilo se kraljevstvo Božje!' ¹²Kažem vam: Sodomcima će u onaj dan biti lakše negoli tomu gradu."

Prijetnja neobraćenim gradovima

¹³"Jao tebi, Korozaine! Jao tebi, Betsaido! Da su se u Tiru i Sidonu zbila čudesa koja su se dogodila u vama, odavna bi već, sjedeć u kostrijeti i pepelu, činili pokoru. ¹⁴Ali Tiru i Sidonu bit će na Sudu lakše negoli vama.

¹⁵I ti Kafarnaume!

Zar ćeš se do neba uzvisiti?

Do u Podzemlje ćeš se strovaliti.

¹⁶Tko vas sluša, mene sluša; tko vas prezire, mene prezire. A tko mene prezire, prezire onoga koji mene posla."

Pravi razlog apostolske radosti

¹⁷Vratiše se zatim sedamdesetdvojica radosni govoreći: "Gospodine, i zlodusi nam se pokoravaju na tvoje ime!" ¹⁸A on im reče: "Promatrah Sotonu kako poput munje s neba pade. ¹⁹Evo, dao sam vam vlast da gazite po zmijama i štipavcima i po svoj sili neprijateljevoj i ništa vam neće naškoditi. ²⁰Ali ne radujte se što vam se duhovi pokoravaju, nego radujte se što su vam imena zapisana na nebesima."

18. tjedan,
88. dan čitanja, petak, 31. ožujka 2017.

1 Sam 4,12-8,22
Lk 10, 21-42

Prva knjiga o Samuelu

I. SAMUEL

Elijeva smrt

¹²Jedan Benjaminovac otrča iz bojnih redova i stiže u Šilo još istoga dana, razderanih haljina i glave posute prašinom. ¹³Kad je stigao, Eli je sjedio na svojoj stolici, pokraj vrata, pazeći na cestu, jer mu je srce strepilo za Kovčeg Božji. Taj dakle čovjek dođe da gradu donese glas, i nastaje silna vika po svem gradu. ¹⁴Kad je Eli čuo viku, upita: "Kakva je to velika vika?" Čovjek se požuri i dođe da obavijesti Elija. - ¹⁵A Eliju bijaše devedeset i osam godina, oči mu bijahu ukočene te ništa više nije vidio. - ¹⁶Čovjek reče Eliju: "Dolazim s bojišta, danas sam utekao iz boja." Tada starac zapita: "Što se dogodilo, sine?" ¹⁷Glasnik odgovori: "Izrael je pobjegao pred Filistejcima, bio je to težak poraz za narod i još su oba tvoja sina poginula i Kovčeg je Božji otet!"

¹⁸Kad je spomenuo Kovčeg Božji, pade Eli sa stolice naznak kraj vrata, slomi vrat i umrije, jer je bio star čovjek i težak. Bio je sudac u Izraelu četrdeset godina.

Smrt Pinhasove žene

¹⁹Njegova snaha, žena Pinhasova, bijaše trudna i pred porodom. Kad je čula vijest da je otet Kovčeg Božji i da je umro njezin svekar i poginuo njezin muž, savila se i rodila jer su je najjednom uhvatili trudovi. ²⁰Kako je bila na samrti, rekoše joj žene koje stajahu oko nje: "Budi bez brige jer si rodila sina!" Ali ona ne odgovori niti obrati misli na to. ²¹Djetetu nadjenu ime Ikabod govoreći: "Otišla je slava od Izraela." Time je mislila na oteti Kovčeg Božji i na svoga svekra i svoga muža. ²²Zato reče: "Otišla je slava od Izraela" jer je otet Kovčeg Božji.

Neprilike Filistejaca s Kovčegom

5 Kad su Filistejci osvojili Kovčeg Božji, prenese ga iz Eben Haezera u Ašdod. ²Nato Filistejci uzeše Kovčeg Božji, unese ga u hram Dagonov i smjeste pokraj Dagona. ³Sutradan ujutro, kad su žitelji Ašdoda došli u hram Dagonov, gle, Dagon ležao ničice na zemlji pred Kovčegom Jahvinim. Oni digoše Dagona i metnuše ga natrag na njegovo mjesto. ⁴Ali kad su ujutro uranili, gle, Dagon opet ležao ničice na zemlji pred Kovčegom Jahvinim; glava Dagona i obje njegove ruke ležahu odsječene na pragu: na mjestu je stajao samo Dagonov trup. ⁵Zato Dagonovi svećenici i svi koji ulaze u Dagonov hram ne staju nogom na prag Dagonov u Ašdodu sve do današnjeg dana.

⁶Tada ruka Jahvina teško pritisnu žitelje Ašdoda i natjera ih u silan strah: udari ih čirevima, Ašdod i njegovo područje. ⁷Kad su ljudi u Ašdodu vidjeli što se dogodilo, rekoše: "Kovčeg Boga Izraelova ne smije ostati kod nas jer se ruka njegova ispriječila protiv nas i protiv našega boga Dagona." ⁸Oni sazvaše i okupiše sve knezove filistejske k sebi i rekoše: "Što da radimo s Kovčegom Boga Izraelova?" A oni odgovoriše: "U Gat neka se prenese Kovčeg Boga Izraelova." I preneseše Kovčeg Boga Izraelova onamo.

⁹Ali kad su ga prenijeli, ruka se Jahvina spusti na grad i nastaje silna strava: udari građane, od najmanjega do najvećega, tako da im se pojaviše čirevi. ¹⁰Oni tada poslaše Kovčeg Božji u Ekron. Ali kad je Kovčeg Božji stigao u Ekron, povikaše Ekronjani: "Donesoše Kovčeg Boga Izraelova k meni da pomori mene i sav moj narod!" ¹¹Zato sazvaše i okupiše sve knezove filistejske i rekoše: "Pošaljite natrag Kovčeg Boga Izraelova, neka se vrati na svoje mjesto da ne pomori mene i moj narod!" Jer vladaše smrtna strava u svemu gradu, toliko ondje bijaše pritisnula ruka Božja. ¹²Ljudi koji nisu pomrli bili su udareni čirevima i bolni se vapaj grada dizao do neba.

Prva knjiga o Samuelu

I. SAMUEL

Povratak Kovčega

6 Kovčeg Jahvin bijaše sedam mjeseci u zemlji Filistejaca. ²Tada Filistejci sazvaše svećenike i vrače i zapitaše ih: "Što da radimo s Kovčegom Jahvinim? Poučite nas kako da ga pošaljemo natrag na njegovo mjesto." ³Oni odgovoriše: "Ako hoćete vratiti Kovčeg Boga Izraelova, ne šalžite ga natrag prazna nego uza nj pošaljite i naknadnicu. Tada ćete se izliječiti i znat ćete zašto se njegova ruka nije okrenula od vas." ⁴Oni zapitaše: "Kakvu naknadnicu treba da mu pošaljemo?" Oni odgovoriše: "Prema broju filistejskih knezova, pet zlatnih čireva i pet zlatnih štakora, jer je ista nevolja na vama i na vašim knezovima. ⁵Načinite, dakle, likove svojih čireva i likove svojih štakora, koji vam zatiru zemlju, i dajte slavu Bogu Izraelovu. Možda će dignuti ruku svoju od vas, od vaših bogova i od vaše zemlje. ⁶Zašto hoćete da vam srce otvrdne kao što je bilo otvrdnulo Egipćanima i faraonu? Kad ih je Bog pritisnuo, nisu li ih onda pustili da odu? ⁷Pripremite sada jedna nova kola i uzmite dvije krave dojilice koje još nisu nosile jarma: upregnite krave u kola, a njihovu telad odvedite natrag u staju. ⁸Tada ćete uzeti Kovčeg Jahvin i staviti ga na kola. Zlatne predmete koje mu prinosite kao žrtvu naknadnicu stavit ćete u kovčežić kraj njega i tako neka pođe. ⁹Zatim gledajte: ako krene prema svome kraju, put Bet Šemeša, onda je sigurno da nam je on zadao ovo veliko zlo; ako li ne krene tako, znat ćemo da nas nije udarila njegova ruka, nego da nam se to dogodilo slučajno."

¹⁰Ljudi učiniše tako: uzeše dvije krave dojilice i upregoše ih u kola, a njihovu telad zadržashe u staji. ¹¹Kovčeg Jahvin stavishe na kola i kovčežić sa zlatnim štakorima i s likovima svojih čireva.

¹²Krave udariše ravno cestom prema Bet Šemešu i jednako su išle istim putem, mukale su idući, a nisu skretale ni desno ni lijevo. Filistejski knezovi pratili su ih do granice Bet Šemeša.

Kovčeg u Bet Šemešu

¹³Stanovnici Bet Šemeša upravo su bili zabavljeni žetvom pšenice u dolini. Digavši oči, ugledashe Kovčeg i potrčashe mu s veseljem u susret. ¹⁴Kad su kola stigla na polje Jošue iz Bet Šemeša, zaustavishe se. Ondje bijaše velik kamen. Tada iscijepashe drvo od kola i prinesoše krave kao žrtvu paljenicu Jahvi. ¹⁵Leviti bijahu skinuli Kovčeg Jahvin i kovčežić što je bio kraj njega i u kojem su bili zlatni predmeti i sve bijahu stavili na onaj veliki kamen. Stanovnici Bet Šemeša prinosili su toga dana žrtve paljenice i klali žrtve klanice Jahvi. ¹⁶Kad je to vidjelo pet filistejskih knezova, vratishe se u Ekron isti dan. ¹⁷A ovo je pet zlatnih čireva što su ih Filistejci poslali kao žrtvu naknadnicu Jahvi: za Ašdod jedan, za Gazu jedan, za Aškelon jedan, za Gat jedan, za Ekron jedan. ¹⁸A zlatnih je štakora bilo toliko koliko svih gradova filistejskih, u svih pet kneževina, od utvrđenih gradova do otvorenih sela. Svjedok je veliki kamen na koji su položili Kovčeg Jahvin i koji još i danas stoji na polju Jošue iz Bet Šemeša. ¹⁹Sinovi Jekonijini nisu se radovali sa stanovnicima Bet Šemeša kad su vidjeli Kovčeg Jahvin. Zato je Jahve pobio sedamdeset ljudi među njima. Narod je tugovao zbog toga što ga je Jahve tako teško iskušao.

Kovčeg u Kirjat Jearimu

²⁰Tada ljudi u Bet Šemešu rekoše: "Tko bi mogao opstati pred Jahvom, ovim Svetim Bogom? Kome će otići sada od nas?" ²¹I poslaše poslanike stanovnicima Kirjat Jearima i poručishe im: "Filistejci su vratili Kovčeg Jahvin. Dođite i odnesite ga sebi."

7 Tada dođoše ljudi iz Kirjat Jearima i odnesoše Kovčeg Jahvin sebi. Unesoše ga u kuću Abinadabovu, na uzvišici, i posvetishe njegova sina Eleazara da čuva Kovčeg Jahvin.

Prva knjiga o Samuelu

I. SAMUEL

II. SAMUEL I ŠAUL

Samuel sudac i osloboditelj

²Od dana kad je Kovčeg bio postavljen u Kirjat Jearimu, prođe mnogo vremena - dvadeset godina - i sav je dom Izraelov uzdisao za Jahvom. ³Tada Samuel progovori svemu domu Izraelovu ovako: "Ako se od svega srca svoga vraćate Jahvi, uklonite iz svoje sredine tuđe bogove, baale i aštarte, i upravite srce svoje Jahvi i njemu jedinome služite. Tada će vas on izbaviti iz ruke Filistejaca." ⁴Sinovi Izraelovi ukloniše nato baale i aštarte i služahu jedinome Jahvi.

⁵Samuel tada zapovjedi: "Skupite sve sinove Izraelove u Mispu da se pomolim Jahvi za vas." ⁶Oni se dakle skupiše u Mispi; ondje su grabili vodu i izlivali je pred Jahvom. I postili su onaj dan i priznavali: "Sagriješili smo Jahvi!" I Samuel je sudio sinovima Izraelovim u Mispi.

⁷Kad su Filistejci čuli da su se sinovi Izraelovi skupili u Mispi, krenu filistejski knezovi da napadnu na Izraela. Kad to vidješe sinovi Izraelovi, uplašiše se Filistejaca. ⁸I zamoliše sinovi Izraelovi Samuela: "Ne prestaj vapiti za nas Jahvi, Bogu našem, da nas izbavi iz ruke Filistejaca."

⁹Samuel uze jedno janje sisanče i prinese ga Jahvi kao žrtvu paljenicu i glasno se pomoli Jahvi za Izraela, i Jahve ga usliša. ¹⁰Dok je Samuel prinosiso žrtvu paljenicu, Filistejci su došli da udare na Izraela, ali Jahve toga dana zagrmil silnom grmljavinom na Filistejce i tako ih prestraši i smete da su podlegli Izraelu. ¹¹Ratnici izraelski iziđoše iz Mispe i potjeraše Filistejce, tukući ih sve do ispod Bet Kara. ¹²A Samuel uze jedan kamen i postavi ga između Mispe i Ješane i nazva ga imenom Eben Haezer govoreći: "Dovde nam je Jahve pomogao."

¹³Tako su Filistejci bili poniženi i nikada više ne navališe na zemlju Izraelovu, a ruka je Jahvina pritiskivala Filistejce svega vijeka Samuelova. ¹⁴I gradove koje Filistejci bijahu zauzeli od Izraela vratiliše se njemu, od Ekrona

do Gata, i Izrael oslobodi njihovo područje iz ruke filistejske. I bio je mir između Izraela i Amorejaca.

¹⁵Samuel je bio sudac u Izraelu svega svoga vijeka. ¹⁶Svake je godine obilazio Betel, Gilgal i Mispu i u svim je tim mjestima sudio Izraelu. ¹⁷Zatim se vraćao u Ramu, jer je ondje imao svoju kuću i ondje je sudio Izraelu. Ondje je podigao i žrtvenik Jahvi.

II. SAMUEL I ŠAUL

1. USPOSTAVA KRALJEVSTVA

Narod traži kralja

8 Kad je Samuel ostario, postavio je svoje sinove za suce u Izraelu. ²Njegov prvorođenac zvao se Joel, a drugi sin Abija; oni su bili suci u Beer Šebi. ³Ali sinovi nisu išli stopama očevim: gledali su na svoj dobitak, primali mito i izvrtali pravicu. ⁴Tada se skupiše sve starješine izraelske i dođoše k Samuelu u Ramu. ⁵I rekoše mu: "Eto, ti si ostario, a tvoji sinovi ne idu tvojim stopama. Postavi nam, dakle, kralja da nam vlada, kao što je to kod svih naroda." ⁶Ali Samuelu nije bilo drago što su rekli: "Daj nam kralja da nam vlada!" Zato se Samuel pomoli Jahvi.

⁷A Jahve reče Samuelu: "Poslušaj glas naroda u svemu što od tebe traži, jer nisu odbacili tebe, nego su odbacili mene, ne želeći da ja kraljujem nad njima. ⁸Sve što su činili meni od onoga dana kad sam ih izveo iz Egipta pa do današnjega dana - ostavili su mene i služili tuđim bogovima - tako oni čine i tebi. ⁹Sada, dakle, poslušaj njihov zahtjev, ali ih svečano opomeni i pouči o pravima kralja koji će vladati nad njima."

Nezgodne strane kraljevske vlasti

¹⁰Samuel ponovi sve Jahvine riječi narodu koji je od njega tražio kralja. ¹¹I reče: "Ovo će

Prva knjiga o Samuelu

I. SAMUEL

II. SAMUEL I ŠAUL

biti pravo kralja koji će kraljevati nad vama: uzimat će vaše sinove da mu služe kod bojnih kola i kod konja i oni će trčati pred njegovim bojnim kolima. ¹²Postavljat će ih za tisućnike i pedesetnike; orat će oni njegovu zemlju, žeti njegovu žetvu, izrađivati mu bojno oružje i opremu za njegova bojna kola. ¹³Uzimat će kralj vaše kćeri da mu priređuju mirisne pomasti, da mu kuhaju i peku. ¹⁴Uzimat će najbolja vaša polja, vaše vinograde i vaše maslinike i poklanjat će ih svojim dvoranima. ¹⁵Uzimat će desetinu od vaših usjeva i vaših vinograda i davat će je svojim dvoranima i svojim službenicima. ¹⁶Uzimat će vaše slugu i vaše sluškinje, vaše najljepše volove i magarce i upotrebljavat će ih za svoj posao. ¹⁷Uzimat će desetinu od vaše sitne stoke, a vi sami postat ćete mu robovi. 18I kad jednoga dana budete vapili za pomoć zbog kralja koga ste sami izabrali, Jahve vas neće uslišati u onaj dan!"

¹⁹Narod nije htio poslušati Samuelova glasa nego reče: "Ne! Hoćemo da kralj vlada nad nama! ²⁰Tako ćemo i mi biti kao svi narodi: sudit će nam naš kralj, bit će nam vođa i vodit će naše ratove."

²¹Kad je Samuel čuo što narod govori, kaza sve Jahvi. ²²A Jahve reče Samuelu: "Poslušaj njihovu želju i postavi im kralja!"

Tada Samuel reče Izraelcima: "Vratite se svaki u svoj grad!"

Evandjelje po Luki

IV. ISUS NA PUTU PREMA JERUZALEMU

Evandjelje objavljeno jednostavnima

²¹U taj isti čas uskliknu Isus u Duhu Svetom: "Slavim te, Oče, Gospodaru neba i zemlje, što si ovo sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima. Da, Oče! Tako se tebi svidjelo. ²²Sve mi preda Otac moj i nitko ne zna tko je Sin - doli Otac; niti tko je Otac - doli Sin i onaj kome Sin hoće da objavi."

²³Tada se okrene učenicima pa im nasamo reče: "Blago očima koje gledaju što vi gledate! ²⁴Kažem vam: mnogi su proroci i kraljevi htjeli vidjeti što vi gledate, ali nisu vidjeli; i čuti što vi slušate, ali nisu čuli!"

Zapovijed ljubavi

²⁵I gle, neki zakonoznanac usta i, da ga iskuša, upita: "Učitelju, što mi je činiti da život vječni baštinim?" ²⁶A on mu reče: "U Zakonu što piše? Kako čitaš?" ²⁷Odgovori mu onaj: "Ljubi Gospodina Boga svojega iz svega srca svoga, i svom dušom svojom, i svom snagom svojom, i svim umom svojim; i svoga bližnjega kao sebe samoga!" ²⁸Reče mu na to Isus: "Pravo si odgovorio. To čini i živjet ćeš."

Milosrdni Samarijanac

²⁹Ali hoteći se opravdati, reče on Isusu: "A tko je moj bližnji?" ³⁰Isus prihvati i reče:

"Čovjek neki silazio iz Jeruzalema u Jerihon. Upao među razbojнике koji ga svukoše i izraniše pa odoše ostavivši ga polumrtva. ³¹Slučajno je onim putem silazio neki svećenik, vidje ga i zaobiđe. ³²A tako i levit: prolazeći onuda, vidje ga i zaobiđe. ³³Neki Samarijanac putujući dođe do njega, vidje ga, sažali se ³⁴pa mu pristupi i povije rane zalivši ih uljem i vinom. Zatim ga posadi na svoje živinče, odvede ga u gostinjac i pobrinu se za nj. ³⁵Sutradan izvadi dva denara, dade ih gostioničaru i reče: 'Pobrini se za njega. Ako što više potrošiš, isplatit ću ti kad se budem vraćao.'"

³⁶"Što ti se čini, koji je od ove trojice bio bližnji onomu koji je upao među razbojнике?" ³⁷On odgovori: "Onaj koji mu iskaza milosrđe." Nato mu reče Isus: "Idi pa i ti čini tako!"

Marta i Marija

³⁸Dok su oni tako putovali, uđe on u jedno selo. Žena neka, imenom Marta, primi ga u kuću. ³⁹Imala je sestru koja se zvala Marija. Ona sjede do nogu Gospodinovih i slušaše riječ njegovu. ⁴⁰A Marta bijaše sva zauzeta posluživanjem pa pristupi i reče: "Gospodine, zar ne mariš što me sestra samu ostavila posluživati? Reci joj dakle da mi pomogne." ⁴¹Odgovori joj Gospodin: "Marta, Marta! Brineš se i uznemiruješ za mnogo, ⁴²a jedno je potrebno. Marija je uistinu izabrala bolji dio, koji joj se neće oduzeti."